

PAPER DETAILS

TITLE: KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN SAĞLIK MESLEĞİ MENŞUPLARININ GERÇEĞE AYKIRI
BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU (TCK md. 210/2)

AUTHORS: Rahime Erbas

PAGES: 331-351

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97768>

KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN SAĞLIK MESLEĞİ MENSUPLARININ GERÇEĞE AYKIRI BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU (TCK md. 210/2)

Araş. Gör. Rahime Erbaş*

Giriş

Sağlık mesleği mensupları görevleri gereği çeşitli hukuki ilişkilerin tarafı olmakta ve bunun sonucunda muhtelif belgeler düzenlemektedir. Bu belgelerin de hukuk nazarında çok önemli sonuçları bulunmaktadır. Sözgelimi bu belgeler ile soybağı tespit edilerek çocuk ile ana ve baba arasındaki soybağı kurulmakta ve buna bağlı olarak çeşitli hak ve yükümlülükler tesis edilmektedir. Yine bu belgeler ile kişilerin akıl sağlığı durumu belgelenmekte ve böylece kişilerin malvarlığı üzerinde tasarruf ehliyeti sınırlandırılmakta ya da ortadan kaldırılmaktadır. Ceza hukuku bakımından da oldukça önemli sonuçlara sahip olan bu belgeler aracılığıyla suç işleyen kişilerin cezalandırılabilirliği belirlenmektedir. Örneğin suçun faili on iki yaşın üzerinde bir çocuk ise fiilinin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği bu belgeler ile belirlenmekte ve buna göre ceza hukuku yaptırımları uygulanmaktadır. Hukukun bu belgelere bu şekilde ispat aracı vasfını yüklemesi, kamunun da bu belgelere güvenmesini sağlamaktadır¹. Dolayısıyla bu şekilde hukukun ispat niteliği tanıdığı şeylerin maddi ve fikri olarak değiştirilmesi de kamunun güvenini sarsacaktır². İşte bu güvenin korunması amacıyla Ceza Kanunu'nda çeşitli suçlar ihdas edilmiştir. Bu suçlar arasında kanun koyucu sağlık mesleği mensupları arasında kamu görevlisi olan ve kamu görevlisi olmayan şeklinde bir ayırım yapmıştır. Kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensuplarının, kamu görevlilerinin resmi belgede sahtecilik suçundan (TCK 204/2); kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçundan (TCK 210/2) sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Çalışmamızın konusunu kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu (TCK 210/2) oluşturmaktadır. Bu suç tipinin TCK'da düzenlenen suç tipleri arasındaki yeri ve bu doğrultuda bu suç tipi ile korunan hukuki değer ve daha sonra bu suçun unsurları ele alınmıştır. Bunun yanı sıra kusurluluk ve suçun özel görünüş biçimlerine yer verilmiştir. Yeri geldikçe 765 sayılı TCK'nın kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçuna ilişkin düzenlemesine değinilmiştir. Tüm bunların yanı sıra Alman ve İsviçre Ceza Kanunu'ndaki benzer düzenlemeler ile karşılaştırma yapılmıştır.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

¹ Faruk Erem, **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C: II, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1993, s. 1673.

² Sahir Erman, Çetin Özek, **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1996, s.9.

Genel Olarak

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu “*Resmî Belge Hükmünde Belgeler*” başlığı altında Kanun’un İkinci Kitabında “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı Üçüncü Kısımın Dördüncü Bölümünde “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlığı altında 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Madde metni şöyledir; “*Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*”. Bu şekilde kanun koyucu özel belgede sahtecilik suçu (TCK 207) dışında ayrı bir hüküm sevk etmek suretiyle örnek kabilinden belirtilen sağlık mesleği mensupları tarafından düzenlenen özel belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesini, özel belgede sahtecilik suçuna nazaran daha az ceza ile cezalandırmayı tercih etmiştir³. Nitekim madde başlığı da “*Resmî Belge Hükmünde Belgeler*” şeklindedir. Bunun anlamı şudur; kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği belgeler, esasında resmi belge niteliğine sahip olmamakla birlikte kanun koyucunun tercihinin bir sonucu olarak bu belgeler, resmi belge hükmünde sayılmaktadır. Bunun yanında kanun koyucu gerçeğe aykırı belge ile haksız bir menfaat sağlanması ya da bu belgenin kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hallerini cezayı arttırıcı nitelikli hal olarak aynı fıkranın ikinci bendinde düzenlemiş ve cezalandırma bakımından resmi belgede sahtecilik suçuna (TCK 204/1) tabi kılmıştır⁴. İlgili hüküm şöyledir: “*Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur*”.

Benzer düzenleme 765 sayılı TCK’da 354. maddede yer almaktaydı. Ancak eski Ceza Kanunu’nda bu suç tipi oldukça kazuistik biçimde düzenlenmişti⁵. Maddede “*Hekim, eczacı, sağlık memuru veya diğer bir sağlık mesleği mensubu, Hükümetçe emniyet ve itimat olunacak bir belgeyi hatır için gerçeğe aykırı olarak verir ise, altı aydan iki yıla kadar hapis ve yüzmilyon liradan üçyüzmilyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiş böyle bir belgeyi bilerek kullanan kimse hakkında dahi aynı ceza tertip olunur*” şeklinde suçun temel biçimine yer verdikten sonra suçun nitelikli halleri ortaya çıkabilecek durumlara örnek verilmek suretiyle öngörülmüştü. Nitekim maddede “*eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise, failin göreceği ceza iki yıldan dört yıla kadar hapistir*” şeklinde bir hükme yer verilmişti. Bir diğer fıkra ise, “*eğer birinci fıkroda yazılı fül, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vaat ve temin olunmuş para ve sair menfaat karşılığında işlenmiş ise, failin göreceği ceza üç yıldan beş yıla kadar hapistir. Eğer düzenlenen belgeden ikinci fıkroda yazılı*

³ **Özel belgede sahtecilik: MADDE 207.** - (1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

⁴ **Resmî belgede sahtecilik: MADDE 204.** - (1) Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

⁵ Hakan Hakeri, **Tıp Hukuku**, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s. 762-763.

olan fahiş zarar meydana gelmiş ise faile verilecek ceza dört yıldan altı yıla kadar haptir⁶ şeklinde idi⁶.

A. Korunan Hukuki Değer

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu (TCK 210/2), Ceza Kanunu'nun İkinci Kitabında "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı Üçüncü Kısımın Dördüncü Bölümünde tüm belgede sahtecilik suçlarının derpiş edildiği "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir⁷. Kanun'un suçların sistematüğını, hukuki değeri esas alarak oluşturduğı⁸ göz önüne alındığında bu suçla korunan hukuki değerin, kamu güveni diğer bir ifadeyle kamunun inancı olduğı sonucuna varılır. Keza öğretide de ağırlıklı olarak bu suçla korunan hukuki değerin kamu güveni olduğı savunulmaktadır⁹. Kamu güvenin oluşmasının esası ise hukukun bazı belgelere ispat aracı niteliğı vermesi şeklinde ifade edilir¹⁰. Bu bağlamda kamunun iyi niyetinin bir sonucu olarak kamunun yalnızca resmi belgelere değil; her türlü belgeye güvenmesi, ceza hukukunun sadece devlet organları tarafından düzenlenen belgelere olan güveni değil; aynı zamanda her türlü belgelere olan

⁶ 354. maddenin diğer fıkralar ise şöyledir: "Eğer gerçeğe aykırı belge, işlenmiş bir suçu yahut işkence, zalimane veya gayriinsani diğer fiillerin delillerini gizlemek veya bu delilleri yok etmek için düzenlenmiş ise faile verilecek ceza, dört yıldan sekiz yıla kadar haptir.

Her halde bu cezalar ile birlikte birinci fıkradaki ağır para cezası, ikinci ve üçüncü fıkradaki hallerde iki kat, dördüncü fıkradaki halde üç kat olarak hükmolunur.

Gerçeğe aykırı belge düzenlemesi için para veren veya vaat eden yahut menfaat temin veya vaat eden kimse hakkında dahi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur ve verilip alınan para ve sair eşya da müsadere edilir".

⁷ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde de bu suç, "Ammenin İtimadı Aleyhinde Cürümler" babında 354. maddede düzenlenmişti. Benzer şekilde Alman Ceza Kanunu'nda da tüm belgede sahtecilik suçları toplu olarak Alman Ceza Kanunu'nun 23. kısmında "Belgede Sahtecilik Suçları (Urkundenfälschung)" altında yer verilmiştir. İsviçre hukukunda ise sağlık mesleğı mensuplarının belgede sahteciliğı, İsviçre Ceza Kanunu'nda, "Görevin ve Mesleğın Yükümlölüklerine Karşı Suçlar (Strafbare Handlungen gegen die Amts- und Berufspflicht)" başlıklı 18. kısımda 318. maddede düzenlenmiş iken; diğer tüm belgede sahtecilik suçları Kanun'un 11. kısmında "Belgede Sahtecilik Suçları (Urkundenfälschung)" altında düzenlemiştir.

⁸ Hukuki değeri fonksiyonlarından biri de ceza kanunlarında suçların sınıflandırılmasında başvuru olan bir ölçüt olmasıdır. Bkz: Yener Ünver, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s.795 vd.; İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 154.

⁹ Erem, **a.g.e.**, s. 1673; Kamu güveni kavramına ilişkin görüşler için bkz: Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 7-12; Bu suçla korunan hukuki değere ilişkin tartışmalar için bkz: Ahmet Gökçen, **Belgede Sahtecilik Suçları**, 2. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s.95-97; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2011, s. 486; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s.690; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8.bs., Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s.478; Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s.3328.

¹⁰ Erem, **a.g.e.**, s. 1673: Bazı yazarlara göre ise, belgede sahtecilik suçlarıyla iki ayrı hukuki değer korunur: Birincisi, hukuki ilişkilere güven; ikincisi, ispat aracı olan belgenin doğruluğunda ve gerçekliğinde garantisini bulan belirli menfaatlerdir. Bkz: Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 5. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, Ekim 2011, s.220.

güveni ceza hukuku normları aracılığıyla koruması gerekliliğini doğurmuştur¹¹. Bunun bir sonucu olarak belgede sahtecilik suçlarıyla esasında hukuki ilişkilerin ve bu bağlamda bilhassa ispat araçlarının güvenilirliği ve buna bağlı olarak bu ispat araçlarının güvenliği korunmuş olmaktadır¹². Nitekim hukukun ispat niteliği tanıdığı şeylerin maddi ve fikri olarak değiştirilmesi kamunun güvenliğini sarsacaktır¹³. Korunan hususun temelini ispat araçlarının güvenilirliği oluşturmaması sebebiyle ispat gücü özel belgeye göre daha kuvvetli olan resmi belgede gerçekleştirilen Kanun'un tanımladığı sahtecilik fiilleri; özel belgede gerçekleştirilen Kanun'un tanımladığı sahtecilik fiillerine göre daha fazla ceza ile cezalandırılır¹⁴. Zira resmi belgeye olan güvenin ihlali ile ortaya çıkan haksızlık muhtevası itibarıyla, özel belgeye olan güvenin ihlali halinde ortaya çıkan haksızlık karşısında nicelik olarak daha fazladır¹⁵.

B. Suçun Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Suçun Konusu

TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun konusu, resmi belge hükmünde olan belgelerdir. Bu belgeler ise madde metninde örnek kabilinden sayılan kişilerin görevleriyle ilgili olarak düzenledikleri özel belgelerdir¹⁶. Özel belge teriminin tanımı kanunda yapılmamıştır. Özel belge teriminin tanımını yapmadan önce belge terimine yer verilmesi isabetli olacaktır. Buna göre belge, evrak (varaka) sözcüklerinin karşılığıdır¹⁷ ve sözlükte bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman olarak tanımlanmaktadır¹⁸. Bununla birlikte belgenin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Buna göre belgenin öncelikle yazılı olması gerekir¹⁹. İspat kuvveti ne olursa olsun yazılı kâğıt niteliğinde olmayan şey, belge niteli-

¹¹ Erem, **a.g.e.**, s. 1673.

¹² Kristian Kühl, Karl Lackner, **Strafgesetzbuch: StGB Kommentar**, 27. Auflage, Buch. LXVIII, Februar 2011, § 267 Urkundenfälschung, kn:1; Ingeborg Puppe, **Strafgesetzbuch**, Hrsg: Urs Kindhäuser, Ulfrid Neumann, Hans-Ulrich Paeffgen, 3. Auflage, Nomos, 2010, § 267 Urkundenfälschung, kn:1; Peter Cramer, Günter Heine, **Strafgesetzbuch Münchener Kommentar zum StGB**, Hrsg.: Adolf Schönke, Horst Schröder, 28. Auflage, München, Verlag C. H. Beck, 2010, § 267 Urkundenfälschung, kn:1; Jan C. Schuhr, **Medizinrecht: Beck'sche Kurz-Kommentare**, Band 64, Buch: XXXIII, Hrsg: Andreas Spickhoff, C.H.BECK, 2011, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:1; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s. 690.

¹³ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.9.

¹⁴ Gerçekten resmi belgede sahtecilik suçunun düzenlediği 204. maddenin 1. fıkrasına göre bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Buna karşın özel belgede sahtecilik suçunu düzenleyen 207. maddenin birinci fıkrasına göre bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

¹⁵ Haksızlığın niceliksel olarak derecelendirilmeye tutulmasına ilişkin açıklamalar için bkz: Özgenç, **a.g.e.**, s. 270-276.

¹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 562; Gökçen, **a.g.e.**, s.245.

¹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 456.

¹⁸ **TDK**, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (Erişim Tarihi: 31. 07. 2012).

¹⁹ Erem, **a.g.e.**, s. 1675; Toroslu, **a.g.e.**, s.221; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 458-453.

ğine sahip değildir²⁰. Belgenin aynı zamanda bir içeriğe sahip olması gerekir²¹. Bu içerik anlaşılabilir nitelikte bir irade beyanını içermeli, hukuki bir kıymet taşımali, hukuki bir hüküm ifade etmeli ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmalıdır²². Belgenin düzenleyicisi belli olmalıdır²³. Bu husus gerekçede yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir şeklinde ifade edilmiştir²⁴. Bunların yanında belgenin nakil kabiliyetinin bulunması ve ispat aracı niteliğinde olması da gerekmektedir²⁵. Özel belge ise, resmi belge niteliği taşımayan her türlü belge olarak tanımlanmaktadır²⁶. Bunun anlamı, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği belgelerin dışında kalan belgelerin özel belge niteliğine sahip olduğudur. Öğretide dikkat çekildiği üzere, bir belgenin özel belge olarak kabulünün nedeni, özel kişi tarafından oluşturulmak değildir. Sözgelimi, kamu görevlisi olan bir kişinin göreviyle bağlantılı olmayan bir hususta düzenlediği belge de özel belge niteliğine sahiptir²⁷. Ayrıca kanun koyucunun da söz konusu belgeyi resmi belge hükmünde kabul etmemiş olması gerekir²⁸. Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği sağlık raporu, hastalık raporu ve ölüm raporu gibi belgeler²⁹ esasında özel belge niteliğine sahip olmakla birlikte; kanun koyucu, sağlık mesleği mensuplarının görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemini vurgulanması ve bunlara duyulan güvenin korunması amacıyla bu belgeleri resmi belge hükmünde kabul etmiştir³⁰.

²⁰ Bkz: TCK 204. madde gerekçesi; Hakkı Demirel, "Türk Ceza Kanununun Evrakta Sahtekârlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistematiik İzahı Üzerinde Bir Deneme", **AÜHFD** **1956**, C: 13, Sayı: 1-2, s.31-32.

²¹ Erem, **a.g.e.**, s. 1675-1677; Toroslu, **a.g.e.**, s.222-224.

²² Bkz: TCK'nın 204. maddesinin gerekçesi.

²³ Toroslu, **a.g.e.**, s.220-221.

²⁴ Bu husus, TCK'nın 204. maddesinin gerekçesinde şöyle ifade edilmiştir; "bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kağıt, belge niteliği taşımaz. Kağıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kağıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kağıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir.

²⁵ Erem, **a.g.e.**, s. 1676.

²⁶ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.516.; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 476.

²⁷ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.516.

²⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 476.

²⁹ Sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği belgelere verilen örnekler; sağlık raporu, hastalık raporu, doğum raporu, hamilelik belgesi, doğum raporu, ölüm raporu, sürücü muayene raporu, alkol veya uyuşturucu tüketimine ilişkin rapor, gözlem raporu, hastalık belgesi, hastalık izni verilmesine lüzum görülebilmeye ilişkin belge.: bkz: Ali İhsan Erdağ, "Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği Mensupları Tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu)", **V. Türk- Alman Ceza Hukuku Sempozyumu**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2008, s. 549.

³⁰ Adem Sözüer bu hususu TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmelerde: "Aslında, konunun arka planını anlatsak, çelişki varmış gibi görülen durum daha iyi ortaya çıkacaktır. Resmi belge hükmündeki belgelere, birinci fıkrada hisse senedi, tahvil, kambiyo senedi gibi belgeler yazdık. Bugünkü Türk Ceza Kanununda da var olan bir düzenleme. Ancak, bunun yanında, gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, özellikle sağlık raporları vesaire konusunda da, bunların da özel doktorlar tarafından düzenlenmesi durumunda da, bunların da resmi belge sayılmasını arzulamıştık baştan. Çünkü, bu tür belgelerle, bazı davalarda analık, babalığa karar veriliyor, özel doktorların verdiği raporlarla veya akli durumu hakkında çok önemli sonuçlar doğuruyor kamu görevlisi olmayan hekim ve sağlık memurlarının da, görevlilerinin de verdiği raporlar çok çok önemli sonuçlar doğuruyor. Bundan dolayıdır ki, bunların da resmi belge hükmünde olması gerektiğini öner-

Belirtmek gerekir ki; eski kanundan farklı olarak 5237 sayılı TCK'nın 210. maddesinde, belgenin resmi bir makama ibraz olunmak üzere düzenlenmiş bir belge olması aranmamıştır³¹. Dolayısıyla söz konusu belgenin özel kişilere ya da resmi makamlara verilmesi arasında bu suçun oluşumu bakımından bir farklılık bulunmamaktadır³².

b. Fiil: Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek

Kamu görevlisi sıfatına sahip olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun tipik fiili, gerçeğe aykırı belge düzenlemektir. Bu şekilde suçun kanuni tanımında suçun hangi tür hareketlerle işlenebileceği belirtildiğinden bu suç bağlı hareketli bir suçtur. Zira bu şekilde suçun kanuni tanımında suç teşkil eden fiilin türü konusunda bir özelleştirmenin yapıldığı suçlar, bağlı hareketli suçlar olarak tanımlanmaktadır³³.

(1) Gerçeğe Aykırılık (Fikri Sahtecilik)

Gerçeğe aykırılık kavramı, öğretide belge aracılığı ile belgelendiği iddia edilen husus ile belgenin gerçekte belgelediği hususun kesişmemesi olarak tanımlanmaktadır³⁴. Esasında gerçeğe aykırı olmak, sahte olmak anlamındadır³⁵. Zira gerçek olmayan her şey sahtedir³⁶. Nitekim burada esasında bir belge var olmasına rağmen bir belge varmış gibi belgenin sahte olarak üretilmesi söz konusudur³⁷. Nitekim gerçek bir belge, "sahteliğin anlaşılmasının anahtarı" olarak tanımlanmaktadır³⁸.

Öğretide sahte kavramının belirsiz bir kavram olduğuna işaret edilmekle³⁹ birlikte 5237 sayılı TCK'da resmi belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği 204. maddenin gerekçesinde sahteliğin temel özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre sahtelikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması şarttır. Sözelimi sahteliğin beş duyu organıyla anlaşılabilir olmaması ve özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığının anlaşılabilmesi gerekir⁴⁰.

mişlik." şeklinde ifade etmiştir. Bkz: Niyazi Güney, Kenan Özdemir, Yusuf Solmaz Balo, **Gereğe ve Tutanaklarla Karşılaştırmalı Yeni Türk Ceza Kanunu**, 1. bs., Ankara, Adil Yayınevi, Kasım 2004, s.574; Ayrıca bkz. 210. maddenin gerekçesi.

³¹ 765 Sayılı TCK'nın 354. maddesinde "hükümetçe emniyet ve itimat olunacak bir belge" ibaresi bulunmaktaydı.

³² Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 758; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s.3328.

³³ Kayihan İçel, Füsün Sokullu-Akıncı, İzzet Özgenç, Adem Sözüer, Fatih Selami Mahmutoglu, Yener Ünver, **Suç Teorisi: Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri**, 2. bs., İstanbul, Beta, Eylül 2000, s. 64.

³⁴ Wolfgang Joecks, Klaus Miebach, **Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch**, 1. Auflage, München, Verlag C. H. Beck 2006, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:4; Erdağ, **a.g.e.**, s.542.

³⁵ Sahte, sözlükte bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece olarak tanımlanmaktadır. Bkz: **TDK**, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (Erişim Tarihi: 31. 07. 2012).

³⁶ Soyaslan, **a.g.e.**, s.477.

³⁷ Bkz: TCK 204. madde gerekçesi; benzer bir açıklama için bkz: Puppe, **a.g.e.**, StGB §267 Urkundenfälschung, kn:17.

³⁸ Binding (1904, 175)'den aktaran: Puppe, **a.g.e.**, StGB § 267 Urkundenfälschung, kn:17.

³⁹ Erem, **a.g.e.**, s. 1673-1674.

⁴⁰ Bkz: TCK'nın 204. maddesinin gerekçesi.

Belgenin sahte olmaması için belgenin görünen düzenleyicisinin gerçek düzenleyicisi olması ve belgenin içeriğinin doğru olması gerekir⁴¹. Belgenin görünen düzenleyicisinin gerçek düzenleyicisi olmaması, maddi sahtecilik; belgenin içeriğinin doğru olmaması, fikri sahtecilik⁴²olarak sınıflandırılmaktadır⁴³. Burada sahtecilik düzenleme sırasında yapılmaktadır⁴⁴. Söz konusu belge, o belgeyi düzenlemeye yetkili olan tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu olan kimseler tarafından düzenlenmektedir. Dolayısıyla belge, gerçektir (sahihdir); ancak fikri muhtevası itibariyle gerçeği yansıtmamaktadır⁴⁵. Bu durumda belge gerçek olmakla birlikte, doğru değildir⁴⁶. Bu nedenle burada söz konusu olan sahtecilik türü, fikri sahteciliktir⁴⁷.

TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının sahteciliği, esasında özel belgede gerçekleştirilen fikri sahteciliktir. Zira kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği belgeler esasında özel belge niteliğine sahip olmakla birlikte, kanun koyucunun bu belgeleri resmi belge hükmünde kabul etmesi nedeniyle bu belgeler resmi belge hükmünde özel belgelerdir. TCK'da özel belgede sahteciliğin cezalandırıldığı "Özel belgede sahtecilik (TCK 207)" ve "Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (TCK 208)" suçlarında fikri sahtecilik, cezalandırılmamaktadır. Bu nedenle kanun koyucu, özel belgenin görünen düzenleyicisi gerçek olmakla birlikte belgenin içeriğinin doğru olmadığı halleri, kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensupları bakımından, bu kişilerin düzenledikleri özel belgelerin hukuk nazarındaki önemli sonuçlarını dikkate alarak bu belgelerin öneminden dolayı ayrıca düzenlemeyi tercih etmiştir⁴⁸. Bu şekilde kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenledikleri

⁴¹ Soyaslan, **a.g.e.**, s.493.

⁴² Fikri sahtecilik, aynı zamanda "içerik sahteciliği" olarak da adlandırılmaktadır. Bkz: Toroslu, **a.g.e.**, s.228.

⁴³ Erem, **a.g.e.**, s.1695; Soyaslan, **a.g.e.**, s.493.

⁴⁴ Yazara göre, cezalandırılabilen tüm sahtecilik suçlarındaki sahtecilik, maddidir. Sırf fikri nitelikte olan sahtecilik, ceza hukukunun dışında kalır. Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 415.

⁴⁵ Klaus Ulsenheimer, **Arztstrafrecht in der Praxis**, 4., neue bearbeitete und erweiterte Auflage, Heidelberg, C.F. Müller Verlag, 2008, § 9 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse (§ 278 StGB) und Urkundenfälschung an Krankenakten (§ 267 StGB), kn:386; Klaus Ulsenheimer, **Handbuch des Arztrechts**, München, Hrsg: Adolf Laufs, Bernd-Rüdiger Kern, Verlag C. H. Beck, 2010, § 146 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse (§ 278 StGB), kn:1; Kühl, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:2.

⁴⁶ Erem, **a.g.e.**, s.1695; Soyaslan, **a.g.e.**, s.493.

⁴⁷ Ulsenheimer, **Handbuch des Arztrechts**, §146 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse (§ 278 StGB), kn:1; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s.3328.

⁴⁸ Adem Sözüer bu hususu TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmelerde: "Aslında, konunun arka planını anlatsak, çelişki varmış gibi görülen durum daha iyi ortaya çıkacaktır. Resmi belge hükmündeki belgelere, birinci fıkrada hisse senedi, tahvil, kambiyo senedi gibi belgeler yazdık. Bugünkü Türk Ceza Kanununda da var olan bir düzenleme. Ancak, bunun yanında, gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, özellikle sağlık raporları vesaire konusunda da, bunların da özel doktorlar tarafından düzenlenmesi durumunda da, bunların da resmi belge sayılmasını arzulamıştık baştan. Çünkü bu tür belgelerle, bazı davalarda analık, babalık karar veriliyor, özel doktorların verdiği raporlarla veya aklı durumu hakkında çok önemli sonuçlar doğuruyor kamu görevlisi olmayan hekim ve sağlık memurlarının da, görevlilerinin de verdiği raporlar çok çok önemli sonuçlar doğuruyor. Bundan dolayıdır ki, bunların da resmi belge hükmünde olması gerektiğini önermiştik" şeklinde ifade etmiştir. Bkz: TBMM Adalet Komisyonu Görüşme Tutanakları in: Güney, Özdemir, Balo, **a.g.e.**, s.574.

belgelerin güvenilirliği ve buna bağlı olarak bunların güvenliği sağlanmak istenmiştir.

Sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği belgede yer alan sahtelik, yalnızca belgenin esaslı unsurlarında değil; belgede yer alan diğer tüm hususlara ilişkin olabilir.

Bir hekimin muayene yapmaksızın sağlık raporu veya reçete gibi düzenlemeye yetkili olduğu bir belgeyi düzenlemesi halinde düzenlenen belge, fikri muhtevası itibarıyla gerçeği yansıtmadığından sahtecilik söz konusu olacaktır. Nitekim Yargıtay kararına konu olan birçok olayda bu tür belgelerin muayene etmeksizin düzenlenmesi belgede sahtecilik suçları bağlamında mütalaa edilmiştir⁴⁹. Örneğin bir kararında Yargıtay sanığı, muayene etmeksizin reçete düzenlenmesini veya alkolmetre cihazıyla ölçüm ve yonteme uygun bir muayene yapmadan, gönderilen kişinin "alkolsüz" olduğuna ilişkin yasal soruşturmaya dayanak oluşturacak adli rapor düzenlenmesini sahtecilik olarak değerlendirmiştir. Benzer şekilde Alman mahkemeleri tarafından da hekimin muayene yapmaksızın hazırladığı sağlık raporlarının gerçeğe aykırı olduğuna işaret edilmiştir⁵⁰. Hastaları şahsen muayene etmeksizin örneğin sadece telefon görüşmesine dayanarak bir sağlık raporu düzenlenmesi gerçeğe aykırı bulunmuştur⁵¹.

⁴⁹ Yargıtay, 4.CD, 8.4.2008, E. 2200/6393, "Sağlık ocağında doktor olan sanığın, hastaları muayene etmeksizin reçete düzenleyip bu reçetelere sağlık ocağı mührünü basarak resmîyet kazandırma karşısında eylemi niteleme ve delilleri takdir ile resmi belgede sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığını, 765 sayılı TCY'nin 339 ya da 5237 sayılı TCY'nin 204/2. Maddesine uyup uymadığını tartışmanın ağır ceza mahkemesinin görevi kapsamında olduğu gözetilmeden yargılamaya devamla (görevi kötüye kullanma suçu nedeniyle açılan davada beraate) hüküm kurulması yasaya aykırıdır.", (Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, **Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 5. Cilt, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s.5994); Yargıtay, 4. CD, 20.04.2005, E. 2003/15482, K. 2005/3186, "Devlet Hastanesi hekimi sanığın, alkolmetre cihazıyla ölçüm ve yonteme uygun bir muayene yapmadan, gönderilen kişinin "alkolsüz" olduğuna ilişkin yasal soruşturmaya dayanak oluşturacak adli rapor düzenleme biçimindeki eyleminin, yeniden alınan raporla alkolsüzlüğün doğrulanması karşısında TCY'nin 230. maddesine uyduğu gözetilmeden, yetersiz gerekçeyle aynı Yasanın memur olmayan sağlık görevlilerinin eylemlerini düzenleyen 354.maddesinin uygulanması..." bozma sebebi olarak belirtilmiştir. (Çevrimiçi) <http://www.legalbank.net>, (Erişim Tarihi: 06.08.2012); Yargıtay, 6. CD, 19.04.2006, E. 2004/7720, K. 2006/3974, "Sanığın Haydarpaşa Numune Hastanesinde doktor olarak görev yaptığı sırada tedavi gören Emekli Sandığına bağlı hastalardan E., G. ve Mehmet'in sağlık reçetelerinin birinci sayfalarını ele geçirerek, adı geçen kişilerin hiç almadıkları halde ikişer tane iştirme cihazı aldıklarına ilişkin reçeteleri sahte olarak düzenlediği, S., B., F., C., S., S. ve H. isimli hastaların muayenesini yaptıktan sonra, bu kişilerin reçetelerinin birinci sayfalarını alarak, birer tane iştirme cihazı yazdığını, resmi işlemleri de kendisinin yapacağını bildirerek, iştirme cihazlarını almaları için eşi H.'nin sahibi olduğu Duyum İştirme Merkezi Firmasına gönderip, birer tane iştirme cihazı almalarını sağladığı halde, reçeteleri ikişer tane iştirme cihazı verilmiş gibi sahte olarak düzenleyerek eşi H.'nin Emekli Sandığından ikişer tane cihaz bedeli tahsil etmesini sağlaması biçimindeki eylemlerinin, ayrıca 765 sayılı TCY'nin 339/1, 71. maddelerine uyan resmi belgede sahtecilik suçlarını da oluşturduğuna..." karar vermiştir. (Çevrimiçi) <http://www.legalbank.net>, (Erişim Tarihi: 06.08.2012).

⁵⁰ OLG, Frankfurt, **NJW** 1977, 2128; OLG, Zweibrücken, **NSStZ** 1982, 467; ayrıca bkz: Ulsenheimer, **Handbuch des Arztrechts**, §146 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse (§ 278 StGB), kn:9-10.

⁵¹ Karara konu olana olayda hekim, hastasının eşinin telefondaki beyanlarına dayanarak mahkemeye sunulmak üzere "hastanın ağır yatalak olduğunu ve yürüyemez vaziyette olduğunu" içeren bir sağlık raporu düzenlemiştir. Mahkeme, Alman Ceza Kanun'un 278. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenleme suçu bakımın-

Sağlık mesleği mensupları; bilhassa hekimler düzenledikleri belgelerde tabi olarak bir takım değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler, kural olarak “gerçeğe aykırı belge düzenlemek” fiilini oluşturmaz; ancak bunların kanundaki boşluklardan yararlanmak amacıyla belli bir yönde kullanılmak için yapılması durumunda yine ortada bir gerçeğe aykırılık söz konusu olabilecektir⁵². Bu noktada öğretide de ifade edildiği üzere hekimlerin teşhisleri ve buna bağlı olarak düzenledikleri belgelerin, hekimlerin sübjektif kanaatini ifade ettiğine ve söz gelimi bir hekimin değerlendirdiği bir hususun, başka bir hekim tarafından farklı biçimde değerlendirilebileceğine de işaret etmek gerekir⁵³.

(2) Düzenlemek

Kanun koyucu 210. maddede tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesini cezalandırmaktadır. Dolayısıyla bu suç, düzenleme fiili ile tamamlanmaktadır⁵⁴. Düzenlemek, eski dilimizdeki tanzim fiilinin karşılığıdır⁵⁵. Bu suç bakımından düzenleme, gerçek olmayan, meydana gelmemiş bir hususu belgelemekle gerçekleşir. Bu bağlamda belgenin kısmen veya tamamen gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi arasında fark bulunmamaktadır⁵⁶. Keza düzenleme, el ile olabileceği gibi söz konusu belgenin bizzat el ile oluşturma zorunluluğu bulunmadığı hallerde elektronik yolla da gerçekleştirilebilir⁵⁷. Düzenleme fiilinin kapsamı konusunda öğretide görüş ayrılıkları mevcuttur. Bazı yazarlara göre suç, belgenin düzenlenmesi ile tamamlanır; bunun yanı sıra ayrıca belgenin ilgisine verilmesi suçun oluşması için gerekli değildir⁵⁸. Bunun birlikte düzenlemenin suçun oluşması bakımından yeterli görülmesi ve ayrıca düzenlenen belgenin verilmesini aramaması hatalı bir düzenleme olduğu gerekçesiyle eleştiril-

dan incelemiş ve bu raporda teşhisin gerçeği yansıtmıyorsa tartışmıştır. Mahkeme, hastanın ağır hastalık nedeniyle yatalak olduğunu içeren sağlık raporunun sadece telefon yoluyla edinilen bulgulara dayanılarak düzenlenmesinin gerçeğe aykırı olacağına karar vermiştir. Bkz: OLG, Frankfurt, **NJW 1977**, 2128; Ayrıca bkz: Björn Gercke, “Das Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse nach § 278 StGB”, **MedR 2008**, Cilt:26, Sayı: 10, s. 592.

⁵² Schuhr, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:8.

⁵³ Hakan Hakeri, “Sahte Rapor Düzenleme Suçu II”, 28 Aralık 2009, (Çevrimiçi), <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-sahte-rapor-duzenleme-sucu-ii-72-64-2258.html>, (Erişim Tarihi: 07.08.2012).

⁵⁴ Alman Ceza Kanunu’nda 278. maddede düzenlenen “sağlık raporlarında sahtecilik” suçunda tipik hareket, resmi bir mercide veya sigorta şirketinde kullanılması için gerçeği yansıtmayan rapor düzenlemektir. Bkz: Kühl, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:3; Puppe, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:5; Schuhr, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:14; İsviçre Ceza Kanunu’nda 318. maddesinde “gerçeğe aykırı hekim raporu” şeklinde düzenlenen suç tipinde tipik hareket ise, hekim, dış hekim, veteriner hekim ve ebe tarafından resmi bir mercide kullanılmak üzere veya haksız bir menfaat elde edilmesini sağlamak ya da üçüncü kişilerin önemli ve haklı menfaatlerine zarar vermeye elverişli olarak kasten gerçeğe aykırı rapor düzenlenmesidir. Bkz: Günter Stratenwerth, Felix Bommer, **Schweizerisches Strafrecht: Besonderer Teil II: Straftaten gegen Gemeininteressen**, 6. Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2008, § 58 Urkundensonderdelikte, kn:15.

⁵⁵ **TDK**, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (Erişim Tarihi: 01.08.2012).

⁵⁶ Erem, **a.g.e.**, s.1685.

⁵⁷ Schuhr, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:4.

⁵⁸ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 761; Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s.3328.

mektedir⁵⁹. Bazı yazarlara göre ise düzenleme, yazmak ve imzalamak şeklindeki hazırlama ve verme ile meydana gelir. Buna göre, düzenlemeyi yazıp imzalamak şeklinde değil; aynı zamanda vermek şeklinde anlamak daha isabetlidir⁶⁰. Düzenlemenin aynı zamanda belgeyi vermeyi de kapsadığı görüşüne belgede sahtecilik, belgenin düzenlendiği anda oluştuğundan bahisle katılmıyoruz⁶¹.

Belgenin kullanılması, bu suçun oluşması için zorunlu bir hareket değildir. Kullanılması durumunda kullanan kişi, *özel belgede sahtecilik* (TCK 207) suçunun ikinci fıkrasında düzenlenen özel belgeyi kullanma suçunu işlemiş olur⁶². Zira daha önce belirttiğimiz üzere, TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının sahteciliği, özel belgede gerçekleştirilen sahteciliktir. TCK'nın 207. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir;

“Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır”.

c. Fail

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun faili, suç tipinde tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişiler şeklinde gösterilmiştir. Bu kişiler, Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'da sıralanmıştır. Bu kişilerin başında hekim, diş tabibi, hekim, eczacı, ebe, sünnetçi ve hemşire gelmekle birlikte bu kanuna 2011 yılında 6225 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile getirilen ek madde ile sağlık hizmeti veren kişilerin kapsamı genişletilmiştir. Bu düzenleme ile sağlık mesleği mensupları sınıfına, klinik psikolog, fizyoterapist, odyolog, diyetisyen, dil ve konuşma terapisti, podolog, sağlık fizikçisi, anestezi teknisyeni/teknikeri, tıbbi laboratuvar ve patoloji teknikeri, tıbbi görüntüleme teknisyeni/teknikeri, ağız ve diş sağlığı teknikeri, diş protez teknikeri, tıbbi protez ve ortez teknisyeni/teknikeri, ameliyathane teknikeri, adli tıp teknikeri, odyometri teknikeri, diyaliz teknikeri, fizyoterapi teknikeri, perfüzyonist, radyoterapi teknikeri, eczane teknikeri, iş ve uğraşı terapisti (ergoterapist), iş ve uğraşı teknikeri (ergoterapi teknikeri), elektronörofizyoloji teknikeri ve mamografi teknikeri de ilave edilmiştir.

Kanun'un bu şekilde suçun işlenmesini yalnızca belli faillik niteliği taşıyan kişiler tarafından işlenebileceğini öngördüğü suçlara özgü suç adı verilmektedir⁶³. Bu özel faillik niteliğinin yanı sıra suçun işleneceği hareketin de

⁵⁹ Yazara göre, en azından suçun basit hali, 765 Sayılı Ceza Kanunu'ndaki gibi belgenin verilmesini de kapsamalıydı. Bkz: Hakeri, **Tıp Hukuku**, s. 761.

⁶⁰ Erdağ, **a.g.e.**, s.544.

⁶¹ Erem, **a.g.e.**, s.1685; Alm. CK'nın 278. maddede düzenlenen “sağlık raporlarında sahtecilik” suçunda tipik hareket, resmi bir mercide veya sigorta şirketinde kullanılması için gerçeği yansıtmayan rapor düzenlemektir. İsviçre Ceza Kanunu'nda 318. maddesinde ise “gerçeğe aykırı hekim raporu” şeklinde düzenlenen suç tipinde tipik hareket, hekim, diş hekim, veteriner hekim ve ebe tarafından resmi bir mercide kullanılmak üzere veya haksız bir menfaat elde edilmesini sağlamak ya da üçüncü kişilerin önemli ve haklı menfaatlerine zarar vermeye elverişli olarak kasten gerçeğe aykırı rapor düzenlenmek şeklindedir.

⁶² Alman ceza hukukunda sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği gerçeğe aykırı belgelerin kullanılmasını cezalandıran hükme 278. maddede düzenlenen “sağlık raporlarında sahtecilik” suçunun devamı maddesinde -279. maddede- “gerçeğe aykırı sağlık raporlarının kullanılması” başlığı altında düzenlenmiştir. Bkz: Puppe, **a.g.e.**, StGB §279 Gebrauch unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:1-9.

⁶³ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s.90.

belirlendiği suçlara özgü suçların bir türü olan “hâkimiyet ve yükümlülük” suçları olarak ifade edilmektedir. Bu tür suçlarda fail olarak sorumlu tutulmak için sadece özel faillik niteliğine sahip olmak fail olarak sorumluluğun doğması için yetmez; aynı zamanda fiil üzerinde hâkimiyetin kurulması da şarttır⁶⁴. Bu doğrultuda kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun öngördüğü özel faillik niteliği olan tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu olmanın yanı sıra Kanun’un öngördüğü tipik hareket olan gerçeğe aykırı belge düzenlemek fiiline hâkimiyet de gereklidir.

Aynı zamanda kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensupları bu suçun faili olamaz⁶⁵. Zira kamu görevlileri tarafından görevlerinin gereği olarak düzenlenen belgeler, resmi belge olarak tanımlanmaktadır⁶⁶. Fakat TCK’nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen bu suçun konusu, resmi belgeler değil; özel belgelerdir. Kanun koyucu bir tercihte bulunarak, “*resmî belge hükmünde belgeler*” başlığı altında kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği özel belgeleri, resmi belge hükmünde kabul etmiştir⁶⁷. Bizi aynı sonuca götüren bir diğer gerekçe ise şöyledir; kamu görevlisinin faili olduğu resmi evrakta sahtecilik suçunda zarar şartı aranmamaktadır. Fakat kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun nitelikli hali olan gerçeğe aykırı belge düzenlemesinin kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde resmi evrakta sahtecilik hükümlerinin uygulanmasını öngörmektedir⁶⁸. Oysa kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensubunun görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi, resmi belgede sahteciliktir. Bu suçun oluşması için söz konusu belgenin ayrıca kullanması şart olmadığı gibi belgenin kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması da bir nitelikli hal olarak öngörülmemiştir. Zira bu suçun failleri, kamu görevlisi olduklarından suçunun görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi sağlık mesleği mensubu, TCK’nın 257. maddesinde düzenlenen “*görevi kötüye kullanma*” suçundan sorumlu tutulacaktır⁶⁹. Tüm bu gerekçelerle belirtmeliyiz ki; TCK’nın 210.

⁶⁴ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 91.

⁶⁵ Bu suçun faili olan sağlık mesleği mensuplarının kamu görevlisi olup olamayacağı hususu, maddenin görüşmeleri sırasında tartışılmıştır. Sabahattin Eczaoglu, “*Sayın başkanım, sayın bakanım; maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemede, sağlık görevlileri sayılmakla birlikte, bu sağlık görevlilerinin serbest meslek mensubu veya kamu görevlisi olmaları ayrımının yapılmadığını görmekteyiz. Bunun uygulamada sıkıntılara yol açacağı söylenebilir. Yani, uygulamacılar, bunu, kamu görevlisi veya özel mensup ayrımı yapmadan bütün doktorlara veya sağlık görevlilerine uygulayabilir..*” Bkz: TBMM Adalet Komisyonu Görüşme Tutanakları in: Güney, Özdemir, Balo, **a.g.e.**, s. 572;

⁶⁶ Resmi evrak kavramına ilişkin açıklamalar için bkz: Erem, **a.g.e.**, s.1679-1683; Erman, Özek, **a.g.e.**, s.370-407; Toroslu, **a.g.e.**, s.225-227; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s.471-476; Soyaslan, **a.g.e.**, s.489-491; Tezcan, Erdem, Önok, **a.g.e.**, s.694-696.

⁶⁷ Sağlık mesleği mensuplarının düzenledikleri belgelerin resmi belge hükmünde sayılmasının nedeni meslek mensuplarına güvenin ve kamu hizmetinin korunması olduğu ifade edilmektedir. Bkz: Soyaslan, **a.g.e.**, s. 491.

⁶⁸ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.762.

⁶⁹ Yargıtay, YCGK, 27.4.2010, E. 2009/11-174, K. 2010/92, “...Saniğin eşine ait özel muayenehanede muayene olan ve muayene ücreti ödeyen hastaların sağlık karnelerini devlet hastanesinde muayene olmuş gibi hasta protokol defteri kayıtlarında gösterip re-

maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen bu suçun faili, kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarıdır⁷⁰. Eğer kamu görevlisi olan bir sağlık mesleği mensubu görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belgeyi sahte olarak düzenlerse bu kişinin sorumluluğu, kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK'nın 204. maddesinin ikinci fıkrasından olacaktır⁷¹. Ancak belirtmek gerekir ki; bu şekilde kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensubu ile kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubu olarak ayırım yapılması bazı yazarlar tarafından eleştirilmiştir⁷².

d. Mağdur

Bu suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir. Aynı zamanda düzenlenen rapor nedeniyle, belge hakkında düzenlenmiş olan kişi de bu suçun mağduru olabilir. Sözgelimi kendisi hakkında düzenlenen sağlık raporunun sahte olarak düzenlenmesi nedeniyle hak kaybına uğramış bir kişi olabilir. Mesela, akıl sağlığı yerinde olduğu halde kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf ehliyetinin sınırlandırılması amacıyla hekimin gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenlemesi durumunda hakkında gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenlenen kişi de bu suçun mağduru olacaktır. Bir başka ihtimal ise gerçeğe aykırı belge düzenlemesiyle belirlenebilir kişilerin de mağdur olduğundan bahsedilebilir. Örneğin, nöbet tutmak istemeyen hemşirenin yüksek tansiyon, şeker, bel ağrısı ve aile fertlerinin sağlık sorunları gibi birtakım gerekçelerle nöbet tutamaz raporu talebine binaen hekimin bu gerekçeler bulunmamasına rağmen rapor düzenlemesi ve bu kişinin yerine bu rapor nedeniyle başka hemşirelerin nöbet tutmak zorunda kalması durumunda nöbet tutmak zorunda kalan diğer hemşireler de bu suçun mağduru olarak telakki edilebilecektir.

çetelerin resmi prosedürünü gerçekleştirmesinde görevi kötüye kullanma suçu oluşmuştur.” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:06.08.2012); Yargıtay, 4.CD, 21.09.2011, E. 2011/12761, K. 2011/16250, Yargıtay, bu kararında kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensuplarının hasta karnelerine hastaları görmeden reçete düzenlemesi resmi belgede sahtecilik ve kamu kurumunun zararına olarak dolandırıcılık suçları bağlamında değerlendirmiştir. Buna göre, “Sağlık Ocağı’nda doktor olarak görev yapan sanığın, görevi sırasında hasta karnelerine hastaları görmeden reçete düzenlediği düzenlenen bir kısım reçetelerin karne sahibinin hastalığı ile ilişkisi bulunmadığının iddia edilmesi karşısında, eylemin resmi belgede sahtecilik ve kamu kurumunun zararına olarak dolandırıcılık suçlarını oluşturabileceği, kanıtları değerlendirme ve suçları nitelendirme görevinin Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilmelidir.” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:06.08.2012);

⁷⁰ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.629; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 560.

⁷¹ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.756; Erdağ, **a.g.e.**, s.548; İzzet Özgenç, TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmeler sırasında TCK’ nın ikinci fıkrasının kapsamına giren sağlık görevlilerinin kamu görevlisi olmaması gerektiğini, sadece özel bir hastanedeki sağlık görevlilerinin olabileceğini belirtmiş; bir kamu kurumu niteliğindeki hastanede örneğin özel bir hastanede görev yapan sağlık görevlisi bakımından ise resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin genel hükümlerin uygulanacağını beyan etmiştir. Bkz: TBMM Adalet Komisyonu Görüşme Tutanakları in: Güney, Özdemir, Balo, **a.g.e.**, s.579.

⁷² Doğan Soyaslan TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmelerde, “Şimdi, yakınınızı kaybediyorsunuz, hükümet tabibine gidiyorsunuz bana iki gün rapor verin diye. Bu adamı biz, 205 inci maddeye göre (kanunlaşan metinde 204. madde) cezalandıracağız, iki yıldan beş yıla kadar. Ağır gibi geliyor bana. Adamın ocağını söndürürüz. Yani, özel düzenleme yapalım demek istiyor.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bkz: TBMM Adalet Komisyonu Görüşme Tutanakları in: Güney, Özdemir, Balo, **a.g.e.**, s.575.

2. Manevi Unsur

TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Bu durumda fail gerçeğe aykırılığı bilmesine rağmen⁷³ söz konusu gerçeğe aykırı belgeyi düzenlemeyi istemektedir⁷⁴. Öğretide bu suçun olası kastla da işlenebileceğini savunan yazarlar da bulunmaktadır⁷⁵. Suçun taksirle işlenmesi, cezalandırılmamıştır. Dolayısıyla bu suç, taksirle işlenemez⁷⁶. Eğer sağlık mesleği mensubu düzenlediği belgenin gerçeğe aykırılığı hususunda bir hataya düşerse bu durumda TCK'nın 30. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olur ve failin kastını ortadan kaldırır⁷⁷. Örneğin hekimin yanlış teşhis nedeniyle düzenlediği bir sağlık raporu gerçeği yansıtmasa da hekim gerçeğe aykırılığı bilmediği için bu suç oluşmayacaktır.

3. Suçun Nitelikli Unsurları

a. Suçun Cezasını Arttıran Nitelikli Unsurları

Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu tarafından gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun temel şekli oluşturur. Ancak düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması durumunda ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, bu suçun nitelikli şeklini oluşturur. Bu durumda fail, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır. Bu bağlamda oluşan zararın az veya çok olması suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır⁷⁸. Kanun koyucu suçun basit şeklini özel belgede sahtecilik suçundan daha az ceza ile cezalandırmayı seçerken; suçun nitelikli halini resmi belgede sahtecilik suçunun cezası ile cezalandırmayı seçmiştir⁷⁹. Kanun koyucunun bu suçun

⁷³ Bazı yazarlara göre gerçeğe aykırılık konusunda şüphe varsa bu da bilmek anlamına gelir; çünkü şüphede de bilmek vardır. Bkz: Erem, **a.g.e.**, s.1711.

⁷⁴ Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s.3329.

⁷⁵ Ulsenheimer, **Handbuch des Arztrechts**, §146 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse (§ 278 StGB), kn:14;Schuhr, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:16; Kühl, **a.g.e.**, StGB § 278 Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse, kn:5; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 562.

⁷⁶ İsviçre Ceza Kanunu'nun 318. maddesinin 2. fıkrasında hekimlerin, diş hekimlerinin, veteriner hekimlerin ve ebelerin taksirle gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, idari para cezası gerektiren bir kabahat olarak öngörülmüştür.

⁷⁷ Bazı yazarlar bir hekimin sahte rapor verdiği sabit olsa bile hekimin hataya düştüğü dolayısıyla kasten hareket etmediği şeklindeki savunmasının çürütülmesinin çoğu zaman mümkün olmayacağına işaret etmektedir. Bkz: Erman, Özek, **a.g.e.**, s. 632.

⁷⁸ Parlar, Hatipoğlu, **a.g.e.**, s.3329.

⁷⁹ Adem Sözüer' in TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmelerde: "Ancak, bunun yanında, gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, özellikle sağlık raporları vesaire konusunda da, bunların da özel doktorlar tarafından düzenlenmesi durumunda da, bunların da resmi belge sayılmasını arzulamıştık baştan. Çünkü, bu tür belgelerle, bazı davalarda analık, babalığa karar veriliyor, özel doktorların verdiği raporlarla veya aklı durumu hakkında çok önemli sonuçlar doğuruyor kamu görevlisi olmayan hekim ve sağlık memurlarının da, görevlilerinin de verdiği raporlar çok çok önemli sonuçlar doğuruyor. Bundan dolayıdır ki, bunların da resmi belge hükmünde olması gerektiğini önermiştik. Ancak bu noktada, biraz önce Fatih Bey'in de beyan ettiği, özellikle çocukların üniversite sınavlarına hazırlanırken vesaire raporlar almıyor, bu çok ağır olabilir bu durumda denildiği için, buraya daha az bir ceza öngörüldü. Bu az ceza öngörülürken, yine demin söylediğim

nitelikli halleri bakımından resmi belgede sahtecilik (TCK 204/1) hükümlerine göre cezaya tabi tutulmasının nedeni gerekçede “böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır” şeklinde ifade edilmiştir⁸⁰.

(1) Kişiyi Haksız Bir Menfaat Sağlaması

Kişiyi haksız bir menfaat sağlama kavramı, öğretide belgeyi düzenleyen sağlık mesleği mensubuna sağlanan menfaat ve belgenin kendisi için düzenlendiği kişiye menfaat olmak üzere ikili şekilde ele alınmaktadır. 765 sayılı TCK döneminde bu suçun düzenlendiği 354. maddede “hatır için gerçeğe aykırı olarak vermek” şeklindeki ibareye yer vermesi, belgeyi düzenleyen sağlık mesleği mensubunun menfaat elde etmediği sadece hatıra binaen söz konusu belgeyi düzenlediği sonucuna varılmakta idi⁸¹. Ancak 5237 sayılı TCK, bu ibareye yer vermeyerek menfaat ilişkisini iki yönlü olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla bu sahtecilikte hangi tarafın menfaat elde ettiğinin önemi yoktur; bir tarafın menfaat elde etmesiyle suçun bu nitelikli hali oluşacaktır⁸². Öğretide bu tercih, failin özellikle rüşvet ve irtikâp suçları dışında ağır biçimde cezalandırılmak istendiği şekilde yorumlanmaktadır⁸³. Sağlanan bu menfaat maddi ya da manevi nitelikte olabilir; önemli olan menfaatin haksız bir biçimde elde edilmesi⁸⁴. Örnek olarak ise kişinin askerlik hizmetinden muaf tutulması için düzenlenen rapor veya memur bir kimseye hasta olmadığı halde verilen istirahat raporu gösterilmektedir⁸⁵. Yahut bir hekimin belli bir meblağ karşılığında sahte soy bağı raporu düzenlemesi örnek gösterilebilir⁸⁶.

sakıncayı gideremiyorduk. Yani, bir sağlık memurunun veya bir özel doktorun vereceği rapor çok çok önemli zararlara neden olabileceği gibi, bazen de çok önemli haksız çıkarılara da yol açabilir. O sakıncayı gidermek için de, ikinci cümleye konuldu. Aslında burada, benim kanımca, bu anlamda bir çelişki yok, bir tercih var. Daha az haksızlık oluşturan durumlara daha az ceza verelim. Yani, çocuk üniversite sınavına hazırlanmak için rapor almışsa, bu çok büyük bir haksızlık oluşturmaz, buna daha az ceza verelim. Ama, buna karşılık bir kişinin aklı durumu, miras durumu, analık babalık durumunu etkileyecek derecede bir zarar söz konusuysa veya bu yolla bir haksız menfaat temin edilmesi söz konusuysa, bu durumda daha ağır bir haksızlık meydana gelecektir. O yüzden, resmi belgede sahtecilik hükümleri olsun. Bu nedenle, haksızlığın derecesine göre bir derecelendirme vardır burada. Ya bu böyle korunmalıdır, bir sakıncası yoktur yahut da birinci fıkradaki indirim tümüyle kalmalıdır, bunlar da resmi belge sayılmalıdır denilmelidir. Ancak, o zaman da, dediğim gibi, bazı, daha az haksızlık oluşturduğu düşünülen durumların ağır cezalandırılması sonucunu doğuracaktır. O yüzden, böyle kalması bir derecelendirmeye yol açtığı ve haksızlığın ağırlığına göre ceza verme olanağı sağladığı için bu şekilde kalması daha yerinde olur diye düşünüyorum.” şeklinde konuşmuştur. Bkz: TBMM Adalet Komisyonu Görüşme Tutanakları in: Güney, Özdemir, Balo, a.g.e., s.574.

⁸⁰ “Bkz: 210. madde gerekçesi.

⁸¹ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.763.

⁸² Erdağ, a.g.e., s.560.

⁸³ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.763; Erdağ, a.g.e., s.560.

⁸⁴ Erdağ, a.g.e., s.560.

⁸⁵ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.763.

⁸⁶ Sağlık mesleği mensubunun gerçeğe aykırı belge düzenleyerek haksız bir menfaat kazanması, 765 sayılı TCK’nın 354. maddesinde “eğer birinci fıkrada yazılı fiil, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vaat ve temin olunmuş para ve sair menfaat karşılığında işlenmiş ise, failin göreceği ceza üç yıldan beş yıla kadar hapidir. Eğer düzenlenen belgeden ikinci fıkrada yazılı olan fahiş zarar meydana gelmiş ise faille verilecek ceza dört yıldan altı yıla kadar hapidir” şeklinde düzenlenmiştir.

(2) Kamunun veya Kişilerin Zararına Bir Sonuç Doğurucu Nitelik Taşıma

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi ile kamunun zararına sonuç doğurucu nitelik taşıyan durumlar ortaya çıkabilir. Bu duruma örnek olarak kişinin malulen emekli olması için sahte malullük raporu ya da yapılmamış tetkik ve tahlilleri yapılmış gibi gösteren belgeler düzenlemesi halinde kamusal bir zarar söz konusu olur⁸⁷. Bazen haksız bir menfaat sağlanması sonucunda kamu zarar görmüş olabilir. Örneğin memur bir kimseye hasta olmadığı halde verilen istirahat raporu düzenlenmesi neticesinde kişi çalışmadığı halde devletten maaşını alması durumudur. Bu durumda öğretide kanun koyucunun iradesi doğrudan haksız menfaat ve doğrudan kamun doğrudan zarar görmesi olarak yorumlanmaktadır⁸⁸. Vurgulamak gerekir ki; bu nitelikli halin uygulanması için kamunun zararına sonuç doğması gerekmez; sonuç doğurucu nitelik taşıması yeterlidir.

Düzenlenen gerçeğe aykırı belge ile kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması nitelikli halinde sahte belge nedeniyle kişiler zarar görmektedir. Bu duruma ilişkin bir örnek 765 sayılı TCK'da bu suçun nitelikli hali olarak kanun metninde *"eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise..."* şeklinde yer verilmiş idi⁸⁹. Zira sahte raporlara dayanılarak kişilerin ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine kapatılmasının sağlanması ile kişilerin zararına bir sonuç doğmaktadır⁹⁰. Benzer şekilde kişinin akıl sağlığı hakkında düzenlenen sahte bir rapor ile kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf ehliyetinin ortadan kaldırılması veya çocuk ile ana ve baba arasındaki soybağının gerçeğe aykırı bir biçimde belgelenmesi hallerinde de kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıma söz konusu olabilir. Bunların dışında öğretide bir kadının sahte bir rapora dayanılarak zührevi hastalıklara mahsus bir kuruma kapatılması, yaralanan kişinin durumunun ağır olduğunu belgeleyen sahte bir rapor ile yaralama fiilini gerçekleştiren kişinin tutuklanması örnek olarak gösterilmektedir⁹¹.

b. Suçun Cezasını Azaltan Nitelikli Unsurları

Kanun'un 211. maddesinde *"daha az cezayı gerektiren hâl"* başlığı altında belgede sahtecilik suçlarına ilişkin suçun cezasını azaltan nitelikli unsurlara yer vermiştir. Buna göre bir hukukî ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde ceza indirilecektir⁹². Öğretide bu hafifletici sebebin uygulan-

⁸⁷ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.764.

⁸⁸ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.763.

⁸⁹ 765 Sayılı TCK Madde 354 - (Değişik madde: 26/08/1999 - 4449/3 md.): *"Eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise, failin göreceği ceza iki yıldan dört yıla kadar haptir."*

⁹⁰ Hakeri, **Tıp Hukuku**, s.764.

⁹¹ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.633-634.

⁹² 765 sayılı TCK'da benzer bir hükme resmi belgede sahtecilik fiilleri bakımından 347. maddede *"Bir kimse geçen maddelerde beyan olunan cürümleri kendisi veya başkası için sahih bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadiyle işlemişse resmi evrak sahtekarlığından dolayı bir aydan iki seneye kadar ve resmi olmayan evrak sahtekarlığından dolayı altı aya kadar hapis cezasına mahkum olur."* şeklinde öngörülmüştü. Söz konusu bu maddede yer verilen *"sahih bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik*

ması için, failin gerçek bir olayın asıl sebebin ortaya konulması amacıyla hareket etmesi gerektiği belirtilmekle birlikte bu şekilde ispat edilmek istenen olayın gerçek (sahih) ve doğru olmasının gerekmediği ifade edilmektedir⁹³. Zira burada hafifletici sebebin esasını, ispat edilmek istenen olayın gerçek olması değil; faildeki gerçek bir olayın asıl sebebin ortaya konulması amacıyla hareket etme saiki oluşturur⁹⁴. Örneğin kendisine atılan iftirayı kanıtlamak amacıyla böyle bir gerçeğe aykırı belge düzenleyen hekimin cezasında 211. madde gereğince indirim yapılabilecektir. Ancak oluşturulan sahte belgenin gerçek bir olayın asıl sebebin ortaya koymaktan daha fazlasını içermesi halinde bu hafifletici sebep uygulanmayacaktır⁹⁵.

4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının belgede sahtecilik suçunu hukuka uygun kılacak her hangi bir hukuka uygunluk sebebi bulunmamaktadır.

C. Kusurluluk

Kusurluluğu kaldıran veya etkileyen bu nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma, cebir veya tehdidin etkisi, zorunluluk hali, haksız tahrik ve kusurluluğu etkileyen hata halleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık mesleği mensupları alkol veya uyuşturucu madde etkisinde iken düzenlemeye yetkili oldukları bir belgeyi düzenleyebilirler. Bu kişiler, isteyerek alkol veya uyuşturucu madde almış ve daha sonra kendilerinden talep edilen sahte belgeyi düzenlemiş olabilirler. Burada kişinin suç işlemek için cesaret kazanmak amacıyla alkol veya uyuşturucu madde alması söz konusu olabileceği gibi; suç işlemeye yönelik bir kararı olmamakla birlikte kişi bu maddeleri kasten alması da söz konusu olabilecektir. “İhtiyari sarhoşluk”⁹⁶ olarak ifade edilen bu hallerde Kanun’un 34. maddesinin açık hükmü nedeniyle ceza so-

maksadiyle işlenmiş olma” durumu cezanın indirilmesini gerektirmekteydi. Yargıtay, 11.CD, 15.07.2009, E. 2009/9553, K. 2009/9553, Yargıtay, “Sanıkların, Trafik Tescil Şube Müdürlüğünde Mehmet T. adına kayıtlı olan 07..... plakalı aracı, Mehmet T.’in kimlik bilgileri ve sanık Mehmet E.’nin fotoğrafı bulunan sahte nüfus cüzdanı kayıp ve değiştirme belgesine istinaden Salihli Nüfus Müdürlüğünden alınan sahte nüfus cüzdanı ve Salihli 3. Noterliğinin 11.02.2002 gün, 1578 yevmiye nolu satış sözleşmesiyle sanık Filiz K. (Ç.) adına satışını yaparak 32..... plaka ile trafiğe kaydettirdiklerinden bahisle açılan kamu davasında; sanık Musa K.’nin aracı Adem S.’dan satın aldığını devrini almak istediğinde Adem S.’yı bulamadığını ve bu nedenle iş takipçisi olan sanık Erdal D.’in yardımıyla aracın tescilini sağlamak amacıyla bu işlemleri yaptıklarını savunması karşısında; aracı Mehmet G.’den sonra satın alan kişilerin kimler olduğu, Adem S.’nin aracı kimden aldığı ve Musa K.’ya satıp satmadığı araştırılarak, aracın Musa K. tarafından satın alındığının saptanması halinde sanıkların sahipsiz bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadına matuf olacak şekilde sahtecilik yapmak suretiyle yüklenen suçu işlediklerinin kabulü gerekeceğinden 765 sayılı TCK’nın 347. (5237 sayılı TCK’nın 211) maddesinin değerlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesi.” sebebiyle kararı bozmuştur, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:06.08.2012).

⁹³ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.441.e

⁹⁴ Yazar burada gerçekte ispatlanacak olan gerçek olmasa bil, fail bunun böyle olduğunu sanarak iyi niyetle ve olayın asıl sebebin ortaya konulması saikiyle hareket etmesi durumunda cezasının indirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz: Erman, Özek, **a.g.e.**, s.441-442; Aynı görüşte bkz: Toroslu, **a.g.e.**, s.234.

⁹⁵ Erman, Özek, **a.g.e.**, s.442.

⁹⁶ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s.226.

rumluluğuna gidilecektir. Bir başka ihtimal ise şöyle olabilir; sağlık mesleği mensubunun kasten alkol veya uyuşturucu madde almamasına rağmen gerekli dikkat ve özeni göstermeyerek algılama ve irade yeteneğini ortadan kaldıran maddeyi alması durumudur. Bu durumda iken kişi gerçeğe aykırı belgeyi düzenlerse, kişinin sorumluluğu sebebinde serbest hareket kuramı gereğince gidilecektir. Ancak sağlık mesleği mensubunun istemeyerek alkol veya uyuşturucu madde alması halinde, kişinin alkol veya uyuşturucu madde alma kastı bulunmamaktadır. Kişi bu maddeleri almaya zorlanmış yahut bilmeden bu maddeleri almış olabilir. Örneğin hekime zorla alkol vererek sahte sağlık raporu düzenletmek böyledir. Bu durumda failin algılama ve irade yeteneğini ortadan kalktığından kınanamaz⁹⁷.

Sağlık mesleği mensubunun *cebir veya tehdit* etkisi altında bırakılarak gerçeğe aykırı bir belge düzenlettilmesi söz konusu olabilir. Örneğin hekime, yakınlarına zarar verileceğinden bahisle bir kimse hakkında akıl ve ruh sağlığının yerinde olmadığına dair rapor düzenlettilmiş olabilir. Yahut hekim üzerinde fiziki bir güç kullanılarak onu istedikleri ilacı reçeteye yazmaya zorlamaları söz konusu olabilir. Bu durumda TCK'nın 28. madde gereğince cebre veya tehdide maruz kalan hekimin ceza sorumluluğu ortadan kalkacaktır. Ancak bunun için uygulanan cebir veya tehdidin belirli hususları taşıması gerekmektedir. Buna göre cebir ve tehdit belirli ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekir⁹⁸. Bununla birlikte kişinin maruz kaldığı cebir veya tehdidin yöneldiği hukuki değer, feda edilen hukuki değer karşında daha üstün nitelikte olmalıdır⁹⁹. Sözgelimi, bir hekimin çocuğunun öldürüleceğine yönelik yapılan tehdit nedeniyle sahte malullük raporu düzenlettilmesinde olayında yaşam hakkı, kamunun güveninden daha üstün nitelikte olduğundan gerçeğe aykırı belge düzenleyen hekim, kusursuz addedilebilecektir. Ayrıca uygulanan cebir veya tehdidin karşı konulamayacak ve kurtulunamayacak nitelikte olması gerekir¹⁰⁰. Örneğin hekimin karşı koyabileceği bir fiziki güç karşısında, bunu def etmek yerine talep edilen gerçeğe aykırı belgeyi düzenlemesi halinde kusurluluğu devam edecektir.

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubunun işlediği belgede sahtecilik suçunda kusurluluğu etkileyen bir hal olan *zorunluluk hali* söz konusu olabilir. Sözgelimi bir hekimin töre cinayetinden korumak amacıyla muayene ettiği hastasının cinsel ilişkiye girmiş olduğunu tespit etmesine rağmen düzenlediği raporunda bunun aksini beyan etmesi durumunda TCK'nın 25. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen zorunluluk halinden yararlanabilecektir. Zira burada başkasına ait bir hakka yönelik olan ve hekimin bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtarma zorunluluğundan bahsedilebilir. Burada hastanın yaşam hakkı ile belgede sahtecilik suçu ile korunan hukuki değer olan kamu güveni arasında bir değerlendirme yapılacak ve yaşam hakkı kamu güvenli karşısında daha üstün bir hak olduğundan hekim zorunluluk halinden yararlanabilecektir.

Sahte belge düzenleyen sağlık mesleği mensupları bakımından kusurluluğu etkileyen bir hal olarak *haksız tahrik* gündeme gelebilir. Sözgelimi bir hekim kendisinde haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin

⁹⁷ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 225-226.

⁹⁸ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s.281; Özgenç, **a.g.e.**, s.371.

⁹⁹ İçel ve diğerleri, **a.g.e.**, s.282; Özgenç, **a.g.e.**, s.372.

¹⁰⁰ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s. 344.

etkisi altında gerçeğe aykırı bir belge düzenleyebilir. Örneğin çalıştığı hastane-nin etik kurulunda kendisiyle birlikte üyesi olan bir başka hekim meslektaşını tarafından hakarete uğrayan bir hekimin hiddetlenerek, kendisine haksız saldırıyı gerçekleştiren meslektaşına zarar vermek amacıyla düzenlemeleri gereken etik kurul raporuna gerçeği yansıtmayan görüşlere yer vermesi durumudur. Bu durumda TCK'nın 29. maddesi gereğince cezasında indirim uygulanabilecektir.

Kusurluluğu etkileyen hata halleri söz konusu olabilir. Sözgelimi hekimin kendisine karşı bir haksızlığın olduğu zannıyla hareket ederek kapıldığı hiddet ve elemin etkisinde kalarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi karşısında gerçekte böyle bir haksızlığın olmaması durumudur. Yahut hekim töre cinayetinden korumak amacıyla muayene ettiği hastasının cinsel ilişkiye girmiş olduğunu tespit etmesine rağmen düzenlediği raporunda bunun aksini beyan etmesine rağmen esasında gerçekte başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtarma zorunluluğu bulunmaması halidir. Bu hallerde eğer hekimin hatası kaçınılmaz nitelikte ise TCK'nın 30. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince hekim hatasından yararlanacaktır. Sağlık mesleğinin kusurluluğunu etkileyen bir başka durum ise haksızlık hatasıdır. Buna göre, işlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi cezalandırılmaz. Örneğin bir hekimin hastasına ihtiyacı olmasına rağmen sigortadan ücreti karşılanması amacıyla ağır kesici ilaçlar yazması halinde hekim böyle bir davranışın haksızlık oluşturduğu hususunda hatası olup olmadığı tartışılabilir. Eğer hatası kaçınılmaz ise, bu hatasından yararlanabilecektir.

D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Kamu görevlisi sıfatına sahip olmayan sağlık mesleği mensuplarının belgede sahtecilik suçu, gerçeğe aykırı belge düzenlemesi ile tamamlanır. Eğer söz konusu sağlık mesleği mensubu belgeyi oluşturmaya başlarken elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise bu durumda teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

Suçun nitelikli halleri olan düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması bakımından da teşebbüs mümkündür. Kişinin haksız bir menfaat elde etmek amacıyla gerçeğe aykırı belge düzenlemesine rağmen söz konusu menfaati elde edememesi durumunda nitelikli hal teşebbüs aşamasında kalmış olur. Öğretide bazı yazarlara göre TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci bendinde düzenlenen kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması, cezalandırılabilme şartıdır. Dolayısıyla teşebbüs söz konusu olmaz¹⁰¹.

2. İştirak

İştirak bakımından da bu suç tipi için kanunumuz özel bir hüküm öngörmemiştir. Bu hususların kanunumuzun genel hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu, yalnızca kanuni tanımda yer verilen özelliklere sahip kimseler tarafından işlenebildiğinden özgü suç niteliğindedir. Bu nedenle, bu suçu işleyebilmek için sağlık mesleği mensubu niteliğine sahip olmak zorunludur. Dolayısıyla, bu suça iştirak eden sağlık mesleği mensuplarının niteliğine

¹⁰¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **a.g.e.**, s. 563.

sahip olmayan kimseler, müşterek fail olamazlar. Örneğin kurul halinde sağlık raporu hazırlayan hekimlerin birlikte aldıkları karar neticesinde gerçeğe aykırı bir belge düzenlemeleri halinde her bir hekim müşterek fail olarak sorumlu tutulur. Ancak, bu suça iştirak eden, sağlık mesleği mensuplarının niteliğine sahip olmayan kimseler yalnızca azmettiren veya yardım eden olabilirler. Keza, kanunumuzun bağlılık kuralı düzenleyen 40. maddesinin ikinci fıkrasında bu husus düzenlenmiştir. Buna göre;

“Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.”

TCK'nın bu hükmü gereğince özgü suçlarda ancak özel faillik niteliği taşıyan kişi fail olabileceğinden kişinin söz konusu suçun dolaylı faili olması, ancak o suç bakımından fail olabildiği hallerde söz konusu olabilir¹⁰². Buna göre TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçta dolaylı failin, kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubu olması zorunludur. Varılan bu sonuç, kanunilik ilkesinin bir gereğidir.

3. İçtima

TCK'nın 212. maddesinde tüm belgede sahtecilik suçlarına ilişkin özel bir gerçek içtima kuralına yer verilmiştir. Buna göre sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır. Bu doğrultuda sözgelimi sağlık mesleği mensubunun gerçeğe aykırı düzenlediği belgeyi kullanarak başka bir suçu işlemesi halinde örneğin dolandırıcılık suçu (TCK 157) gibi, fail ayrıca dolandırıcılık suçundan da cezalandırılacaktır. Başka bir örnek ise sağlık mesleği mensubunun hastası hakkında hazırladığı raporda hastasının yakalanmasını önlemek amacıyla rapora hayali bir kişinin adını yazmasıdır. Bu durumda hekim gerçeğe aykırı belge düzenleme suçunun yanında Ceza Kanun'un 283. maddede düzenlenen suçluyu kayırma suçunu da işlemiş olur. Kanun'un 212. maddesinde yer verilen bu özel içtima kuralı gereğince hem 283. maddeden hem 210. maddenin ikinci fıkrasından sorumlu olacaktır.

Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu bakımından *zincirleme suç* söz konusu olabilir. Örneğin bir kişinin bir yıl boyunca ücretsiz ilaç almasını sağlamak amacıyla o kişi adına her ay reçete yazan hekim, her ay gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumunda zincirleme suç gündeme gelecektir. Esasında her ay belgede sahtecilik suçunu gerçekleştiren hekim hakkında Kanun'un zincirleme suçu düzenleyen 43. maddesi gereğince hekim hakkında bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda aynı suçu birden fazla işlemesi nedeniyle bir cezaya hükmedilecek ancak bu ceza arttırılacaktır.

E. Yaptırım ve Kovuşturma

Suçun temel şekli bakımından fail, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun nitelikli şekilleri olan düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmî belgede sahtecilik hükümlerine göre iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır¹⁰³.

¹⁰² Walter Gropp, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 3. Auflage, Springer, 2005, s. 363.

¹⁰³ Alman Ceza Kanunu'nda 278. maddede düzenlenen “sağlık raporlarında sahtecilik” suçunun yaptırımı, iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak öngörülmüştür.

Üst sınırı bir yıl olan hapis cezasının, Kanun'un 49. maddesinin ikinci fıkrasında kısa süreli hapis cezası olarak öngörülmüştür. Bu sonuca binaen Kanun, kısa süreli hapis cezasına uygulanabilecek seçenek yaptırımlara 50. maddede yer vermiştir.

TCK'nın 210. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen bu suç, re'sen kavuşturulur.

KAYNAKÇA

Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet, Yenidünya, Caner: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2011.

Cramer, Peter, Heine, Günter: **Strafgesetzbuch Münchener Kommentar zum StGB**, Hrsg.: Adolf Schönke, Horst Schröder, 28. Auflage, München, Verlag C. H. Beck, 2010.

Demirel, Hakkı: "Türk Ceza Kanununun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistematik İzahı Üzerinde Bir Deneme", **AÜHFD** 1956, C: 13, Sayı: 1-2, s.31-52.

Erdağ, Ali İhsan: "Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği Mensupları Tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu)", **V. Türk- Alman Ceza Hukuku Sempozyumu**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2008, s. 534-564.

Erem, Faruk: **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C: II, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1993.

Erman, Sahir/Özek, Çetin: **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1996.

Gercke, Björn, "Das Ausstellen unrichtiger Gesundheitszeugnisse nach §278 StGB", **MedR** 2008, Cilt:26, Sayı: 10, s. 592-595.

Gökçen, Ahmet: **Belgede Sahtecilik Suçları**, 2. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2010.

Gropp, Walter: **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 3. Auflage, Springer, 2005.

Güney, Niyazi, Özdemir, Kenan, Balo, Yusuf Solmaz: **Gerekçe ve Tutanaklarla Karşılaştırmalı Yeni Türk Ceza Kanunu**, 1. bs., Ankara, Adil Yayınevi, Kasım 2004.

Hakeri, Hakan: **Tıp Hukuku**, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.

Hakeri, Hakan: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2011.

Hakeri, Hakan: "Sahte Rapor Düzenleme Suçu II", 28 Aralık 2009, (Çevrimiçi), <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-sahte-rapor-duzenleme-sucu-ii-72-64-2258.html>, (Erişim Tarihi: 07.08.2012).

İçel, Kayıhan, Sokullu-Akıncı, Füsün, Özgenç, İzzet, Sözüer, Adem, Mahmutoglu, Fatih Selami, Ünver, Yener: **Suç Teorisi: Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri**, 2. bs., İstanbul, Beta, Eylül 2000.

Joecks, Wolfgang, Miebach, Klaus: **Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch**, 1. Auflage, München, Verlag C. H. Beck, 2006.

İsviçre Ceza Kanunu'nda 318. maddesinde "gerçeğe aykırı hekim raporu" suçunun yaptırımı, üç yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Ayrıca bkz: Stratenwerth, Bommer, **a.g.e.**, § 58 Urkundensonderdelikte, kn:21.

- Koca, Mahmut, Üzülmez, İlhan: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2011.
- Kühl, Kristian, Lackner, Karl: **Strafgesetzbuch: StGB Kommentar**, 27. Auflage, Buch. LXVIII, Februar 2011.
- Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Parlar, Ali, Hatipoğlu, Muzaffer: **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- Puppe, Ingeborg: **Strafgesetzbuch**, Hrsg: Urs Kindhäuser, Ulfrid Neumann, Hans-Ulrich Paeffgen, 3. Auflage, Nomos, 2010.
- Schuh, Jan C.: **Medizinrecht: Beck'sche Kurz-Kommentare**, Band 64, Buch: XXXIII, Hrsg: Andreas Spickhoff C.H.BECK, 2011.
- Soyaslan, Doğan: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8.bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2010.
- Stratenwerth, Günter, Bommer, Felix: **Schweizerisches Strafrecht: Besonderer Teil II: Straftaten gegen Gemeininteressen**, 6. Auflage, Bern, Stämpfli Verlag, 2008.
- Tezcan, Durmuş, Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, R. Murat **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 7.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- Toroslu, Nevzat: **Ceza Hukuku Özel Kısım**, 5. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, Ekim 2011.
- Ulsenheimer, Klaus: **Handbuch des Arztrechts, München**, Hrsg: Adolf Laufs, Bernd-Rüdiger Kern, Verlag C. H. Beck, 2010.
- Ulsenheimer, Klaus: **Arztstrafrecht in der Praxis**, 4., neue bearbeitete und erweiterte Auflage, Heidelberg, C.F Müller Verlag, 2008.
- Ünver, Yener: **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.
- Yaşar, Osman, Gökcan, Hasan Tahsin, Artuç, Mustafa, **Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 5. Cilt, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.